

Г Л А С Н А Р О Д А.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 фор., на осам месеци 2 фор., на четир месеца 1 фор. аустр. вредн. — Дописи се шиљу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жиг сваки пут.

БРОЈ 8.

У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 25. ФЕБРУАРА 1873.

ГОДИНА III.

НАША НОВА ШКОЛСКА УРЕДБА.

II.

Искуство је доказало не само у нас, него у свију други народа, да кад деца изиђу из основне школе, они после у животу лако забораве оно што су учили у школи, забатале се, те им не остане од свега знања ништа, него тек знају да штрибецају по неко слово и јадно и жалосно дазанишу своје име и да прорачуне најпростији рачун. Све друго као да је руком однешено, отишло је, изланило је, као да никад није ни учиено.

На основну науку утроши свако дете по 6 година па ако оде у више школе е онда се учи даље. Ако пак, као што то већина чини, пође као паорче за пољском радњом, ако као шегрт оде на занат — онда би то било од Бога гријота, кад би та деца позаборављала оно, што су у школи научила и кад не би то знање допунила и раширила оним знањем и умњем, што им је најпотребније у животу.

Зато је остали паметни и напредни свет завео у свакој општини тако звану повторну школу, за то је и наша нова школска уредба завела ту школу. Та школа није свакидања, није ни оно што се зове недељна, ни вечерња, него је нешто много боље и и удесније, она је школа за живот. Кад дакле дете наврши 12-ту годину и сврши основну школу онда је дужно још 3 године дана, а то је до навршене 15 године, да иде у ту повторну школу. Та школа држаће се зими по 7 сахата недељно, а лети по 5 сахата. Кад и у који дан ће бити те школе, то ће се удесити, вако је у коме месту згодније. Згодно ће бити на пр. ако се та школа држи четвртком по подне од 3 — 6 сахата и недељом и празником по подне. А да је закону збиља стало до ове школе, види се већ и отуда, што је наредио да сваки родитељ мора уписати, своје дете у ову школу, а ако га не усхте уписати казниће га власт тиме, што ће наредити да плати 5 — 20 фор. у школски фонд. А шта ће се учити у тој школи? — запитаће когод. Да одговоримо и на то уместно питање.

Закон наређује да се у тој школи повторавају и раширују она знања, што су у основној школи

научена, а да се додају она што су за живот нужна.

Ево ћемо одмах и да кажемо каква ће да буде та школа за одраслију мушку и женску младеж.

Основна школа не само да поучава децу него их уједно и васпитава. Са тога свог великог задатка не може да разграна наставу у појединим знањима и вештинама, него је пружа у најважнијим основима. Те основе знања шириће после повторна школа. Кад на пр. ученик основне школе приликом читања чује шта све треба да се уради а да зрно шенично буде погача, па му се у основној школи кажу све те радње појединце и поименце, онда ће му се у повторној школи казивати, како се те радње удешавају по бољем искуству напредног света, и тако ће му се онда знање његово о тој ствари ширити и допуњавати. Но основна школа не може толико опширно да се обави са оним знањем, што је прекопотребно у практичном животу. Тај посао довршиће повторна школа. На селу ће бити така повторна школа већим делом школа, у којој ће мушка деца добивати поуке из земљорадње и скотоводства и свију других грана радова, што иду уз та занимања; опширнију поуку о својим грађанским правима и дужностима, поуку у употреби појединих закона. У варошима ће та деца добивати поуку из знања што користе занатлијству и трговини.

Женска деца добиваће у тим школама опширнију поуку о држању куће, о појединим женским радовима у кући, поуку о чувању здравља, о нези болесника и мале деце.

Начин како ће учитељи удесити поуку у овим школама прописаће нам народно-школски савет.

Но пошто ће учитељи са овом повторном школом узети на се већи него дојакошњи посао, то сам закон одређује и особиту награду у име ове школе а та је на њихову редовну плату по селима још 40 фор. а по варошима 60 фор. за ову школу.

Када деца наша добијају добру наставу у основној школи, кад оно што су тамо научили утврде и рашире у повторној школи, онда ће се у њима пробу-

дети стална воља, да у животу сама себе даље уче из добрих књига и поучних листова.

Добра народна настава не спада с неба готова, него се људи око ње труде, подижу школе, опремају те школе са свачим што им треба, траже за те школе добре учитеље — а за све то осим воље и ревности треба јоште и трошка, треба новаца.

Ова наша нова школска уредба каже нам у том свом првом делу и то, да црквено школска општина подмирује све трошкове око подизања, издржавања школе.

Од куда ће то општина да подмири?

Прво и прво општина ће то да подмири из интереса, који доноси школски фонд ако га има у општини, или од аренде школске (не учитељске) земље, или другог школског имања, из онога што поједини честити родољубиви људи школи поклонили или завештају. Ако све то недотиче онда може општина да подмири трошак око својих школа и из других својих прихода. На пример црква има својих капитала, интерес од тих капитала не потроши се сав на црквене потребе, у случају том може се сувишак тај употребити и на школске потребе.

Важно је то што нам је држава у овом закону признала и потврдила, да су политичке општине, где су то до сад чиниле, и од сада дужне плаћати учитеље и подизати школска зданија и у њима учитељске станове. Али ако све то још није доста, да се подмири трошак око школе, онда ће општина бити власна, да разреже на своје чланове школски прирез.

Сви ови школски приходи бележиће се и водиће се засебно под именом „школске благајнице“ У њу ће се уносити ти приходи а из ње ће се трошити сав трошак за школе.

У ту школску благајницу улазиће и све оне глобе од оних родитеља што не шиљу децу у основну и повторну школу, уносиће се оно што заостаје од плате редовног учитеља кад истог заступа било помоћник било редовни учитељ, у њу ће улазити и оне таксе, што се наплаћују за сведочанста оне деце што су свршили основну и повторну школу.

Сваки онај који се прими у црквену општину кад се у њу досели дужан ће бити да плати у школску касу 1. форинту аустријске вредности. Сваки нововенчани пар биће дужан такођер да плати 1. фор. у школску касу, а и свака нова млада кад се доведе из другог места дариваће такођер с 1 фор. ту касу. Даље наређује уредба да се плати нешто у школску касу и од сваког погребца на који иду школска деца. Исто тако наређује та уредба да се у ту касу међу и прилози што падну приликом славе светог Саве, прилозу од забава и свечаности, што се приреде у корист местне школе.

Ако више општина држе заједно једну школу, она ће је заједнички и издржавати, само ће увек она општина у којој је школа плаћати десет на сто више него остале општине.

Нема сумње, да има много општина, којима би требало помоћи, да подигну издржавају народне школе. Таквих општина има у Банату, има у Барањи има у Хрватској и Славонији. Сабор би им био сад већ помогао, да је имао одкуда. Био је у мисли, да им помогне из онога, што претече их прихода манастирских добара, али још се тај приход није ни ухватио а калуђери ударише у сплетке, те забунеше цео тај посао. Међутим је сабор упутио школски савет да се он састара и довије, па да му предложи начин, којим би се дошло до фонда, из кога би се могла пружати помоћ таким оскудним општинама.

ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ.

6. Ангина (гуштер, croup.)

Ова је болест права куга за децу, не само за малену него и за одраслу. Њезина опасност лежи у томе што је врло нагла, те деца обично угину, ако није помоћ лекарска одмах на руци.

Гуштер се зове запаљење грљана и душњака на горњем делу његовом. Иза тога запаљења почну да се љуште беле лепљиве кожице те заптију душњак и угуше дете.

Ова бољка се највише појављује међу децом, али гдешто је има и у одраслих људи, само што ту није тако опасна. Мушка деца добијају је чешће него женска и то у извесно време године, нарочито рано у пролеће или у позну јесен. У имућним породицама, где су деца добро нахрањена, појављује се гуштер чешће него у сиромашним кућама и ако је у ниским, влажним становима, крај бара и река много жешћа него у сухим и узвишеним становима. У топлим пределима ређе се виђа, и отуд може се извести, да јој узрок од чеисти лежи и у наглој промени ваздуха. Примећује се бар, да здрава деца, која се износе с голим вратом и прсима из топле собе на хладан и влажан ваздух, обично добију гуштера. Деца која често пате од кашља услед захладе, више су изложена овој бољци, која се гдешто изметне из кашља или из кајаве дечије кожне болести (оспе.)

Почетак болести није свагда једнак. Где што се одмах појави болест на своме месту у грљану, и тада не изгледа испрва, као да је проста вијавица с кашљом, као кад предходи гуштеру општа болест из које се тек касније излеже местно зло. У оба случаја болест корача веома нагло. Дете је смућено и кисело, осећа по чешће неку језу, кашљуца и кија, ноћу више него обдан, има врелу кожу, мутне очи, мало сна и промукли глас. Ови општи знаци трају дан два а за тим се појаве прави знаци од гуштера који су свакад исти, па било да болест одпочне одмах у грљану или с грозницом. Прва навала долази обично обноћ; дете врисне иза сна као да је што ружно уснило, и одмах за тим навала на њега грчевити кашаљ, који хоће да га удави. То је таман, промукли кашаљ, који

је налиг на петлово појање. За тим се појаве бале из уста, које су гдешто смешане са сукрвицом. Дах почне да свира, лице се зажари и поднадује, и зној пробије на њему; очи изгледају застрашено, и рољају немирно по глави, а руке и ноге се мичу грчевито. На лицу и на врату набрегну била тако јако, да се може видети како брзо ударају. За мало појаве се у грљану болови, који буду веома јаки, кад год навали кашаљ. За тим се дете мало поумири, мислио би да му је лакше, али за мало наиђе опет изнова кашљање и грцање. Бале су испрва као лепљиви конци, а касније виде се у њима неке кожице, које стављају опаку болест изнад сумње. Глас је испрва истина промукао али ипак јасан, а кад се кашаљ више пута повторио, изгуби се глас са свим и болесник само сикће. Дисање је кратко и отежано, те мора дете да ђипа и да хвата ваздух. У таквим тренутима лице помодри, усна поплаветне и хладан зној пробије цело тело. Гдешто је надув у грљану тако јак, да се приметити и с поља, и тада је бол јачи. При крају болести, кад год навали грцање, охладне руке и ноге; дете се јако узнемири, почне да малаксава и најзад онезнани. Удаси буду све краћи и краћи, док не престану сасвим: дете се угушило. Болест ова траје 3 — 5 дана, ретко дуже, али чешће се сврши за неколико часова.

Гуштер хоће гдешто и да заваара родитеље. Он навали ноћу у два три пута, за тим дете заспи изнова и мирно је до сутра дан. Али иза дужег таквог мировања обично је и навала јача. Не треба се дати заварати, већ одмах како се појаве знаци, што сам их набројао, ваља тражити помоћи у лекара и поред сваке помоћи па и наобозривије, и сувише често завршује се ова несрећна болест смрћу.

Ако није лекар одмах при руци, ваља мати кућевним средствима да олакша бољу своме чеду док не дође помоћ. Испрва треба обложити листове и стопале с тестом од слачице, а где је навала јача може се тесто метнути на врат или на груд испод грла. Ако прети болест да угуши дете, не треба облевати, него ставити пијавице спреда на грло, и то два пута толико пијавица колико је детету година. Али ту ваља знати, да се нека деца плаше од те операције, и онда треба наваљивати, јер од страха ће се кашаљ и грцање учестати а то је по живот дечији исто тако опасно, као кад остану без икакве помоћи.

То је, рећи ће наше матере, врло мало кућевних сретстава, а ја велим и нема их, или нетреба да их буде више у овој болести. Намера је моја само да обратим пажњу родитеља наше српчади на ову болест да је неби узели олако, а лек је од ње само у вештој руци лекареској, па и та хоће кад што да изневери.

Др. М. Ј.

Ч О К О Т.

(Свршетак.)

Јевропљани чинећи насеобине по странијем дијеловима свијета засађивали су винограде. Тако су са Крете на Мадејру и Тенерифу, у Кап, најужнији врх Африке пресадили винову лозу, те данасима у Капу и на Мадејри знаменита вина. Швајцарске насеобине засадише винограде у сјеверној Америци на Охију, Шпањолци у умјереној јужној Америци. Француска рађа најбоље вино а и Рајнско вино може се мјерити са свакијем другим а и најздравије је. Саксонска, Тириншка, Шлезеја и Пруска на гдеојијем мјестима копају винограде до 50° сјеверне ширине; али љупко грозђе у Мајену, Наумбургу и Гринбергу даје такав сок од грозђа који је прије оцаг него вино и подругљиво га зову: „Drei männervein“, јер да би се то вино могло пити нужна су три човјека, од којих би један онога што пије држао, а други му каштар запој у грло сипао.

У јужнијем крајевима Јевропе саде винограде на равници, те ударају поред чокоћа коље уз које се винова лоза пуца хватајући се стржајама. И на горњој Рајни у Немачкој саде винограде на равници, али би боље било да их саде на жупним брежуљцима. Чокот воли снажну земљу, која није влажна, воли камениту земљу, у којој има и ране за њ, и која се ако је мало има ђубрењем може накнадити. Вулганска земља прија чокоту. То показује „Lacrymae Christi“ на Везуву, знатно вино са Етне, са Мадејре и Токајско. Вино шампањско рађа кречна земља, вино у Бордоу и у јужној Француској рађа шљунковита земља а рајнско вино рађа лисна иловача. Има вина од хиљаду и четир стотине руку и свака има свој различити карактер по земљишту на којем је постала. Већ Верџилије певаше овако: „Колико има врсти вина, колико имена, ко би их избројио? А није ни нужно бројати их, ко их жели знати, тај нека учи колико зрна пијеска има у пустињи Ливијској!“

Најбоље су врсте грозђа за јело Тамјанига, Гутедел, Цибеби, ситно грозђе што расте на јонскијем острвима. — Кад се чокот не ореже, нарасте страшно у вис и велики род донесе. Тако се приповеда да у Француској има чокот, који да 350 боца вина. У краљевском врту у Хемптонкорту у Јенглеској био је врло велики чокот. Кад су глумци једанпут краља Ђорђа IV. занијели својом преставом, он заповеди вртару, да им одсијече са поменутога чокота сто тестета гроздова, ако толико има. Вртар одсијече толико и јави краљу да има још једанпут толико. Кад је Мојсије изаслао Исуса Навина и друге људе да извиде земљу, кроз коју „тече млијеко и мед“, дођоше те уходе на поток Ескал, гдје највећи и најслађи гроздови од лапта дугачки растијаху. Они одсијеку таки један грозд и морашега двојица на обрамици носити. Један путник приповеда да има у Па-

лестини и сад гроздова од седамнајст фуната. На јужном обронку Ливанске горе нашао се један чокот који је тридесет стопа висок и његове гране чиниле су сјеницу, која је дугачка педесет стопа и толико широка.

Из светога писма знамо, да се у старој Палестини највише радило око винограда и да је грозд главни благослов био „обћтоване земље.“ Мир, радост, срећу нијеси могао већу зажелити Јуди, него кад си казао. „Да Бог да још дуго пио вина или да Бог да још дуго сједио под својим лозником“. А пуно благослова обећање, што Јуди у дио паде, није се могло снажније рећи, него што је ово: „Веже за чокот магаре своје, и за племениту лозу младе магарице своје, у вину пере хајину своју и огртач свој у соку од грозђа. Очи му се црвене од вина и зуби бијеле од млијека. (књига Мојсијева I. 49.) Карљеви израилски имали су своје винограде, које су са највећом бригом надгледали. Над подрумом имали су они своје чиновнике. Земља Палестина је бреговита а при том има топлу и благу климу, што све чини, те је грозђе врло слатко и љупко; те још и сад не могу се доста нахвалити путници, који су добро примљени били у манастиру у Јерисалиму, онога вина у светој земљи, што чело разведрава и срце весели. Кад је то тако, онда није чудо, што чокот у приповјеткама и причама чивутске књижевности као и у причама и обећањима пророчким велику улогу игра. Поглавито се народ израилски испоређује са чокотом или виноградом. „Из Мисира си пренио чокот, изагнао народе, и посадио га. Отрчио си за њ, и он пусти жите, и заузео сву земљу. Горе се покрише његовијем сјеном, и лозе су му кедре Божији. Пустио је лозе своје до мора и огранке своје до ријеке“. (пс. 80.)

Винограде су садили не само на бреговима и брежуљцима него и на плодним равницама. А да би винограде од лисица, коза и од других животиња сачували, то су их ограђивали плетом или каменитијем платном са караулама, у којијем пудари живљаху или баш и саме газде али онда беху те карауле удешене као теферичи. Такође било је слободно сваком путнику изабрати гроздова колико је хтио да се поткријепи, само није смио у буре мећати и кући носити.

Где је грозду права отаџбина не зна се. Палази у средњим крајевима Азије, у северној Америци, гдје расте свуда дивља лоза; и у Грчкој, Италији, и јужној Француској расте дивље грозђе. У крајевима око Кавказа, Арарата и Таврарасту чокоти тако бујно да има читавијех великих шума од њих и становници тих крајева ране се од грозђа а никаква труда не улажу око чокота. А и долина око ријеке Мисисипа у Сјеверној Америци ванредно је богата дивљим вином и особитијем за јело грозђем. Лозе винове пуцају се ту до врхова највећих дрвета, спуштају

се доле на земљу, па се опет горе дижу уз дрво хватајући се стржајама. Таку је снагу и таки благослов дао творац виновој лози. —

Преложио са немачкога у српски језик

Јован Живановић

СВЕТСКА ИЗЛОЖБА У БЕЧУ.

У данашње напредно доба вредно је хватати рачун колико је цео свет урадио за свој умни и материјални напредак, и колико му је још остало да ради и да уради. Ко хоће да ухвати тај грдни рачун, тај треба да се отисне са свога прага у бели свет, треба да прође од истока до запада, од севере до југа, све земље и градове, треба да свуда отвори очи и да испитује и разгледа, докле је свет дошао у разним гранам знања, како је та знања применио у свом животу, па колико је отуд духом ојачао, снагом привредио? Ко би то све хтео да сазна, тај би морао до века путовати. Морао би бити човек богат да подмири све трошкове тога пута, морао би бити човек који знаде немуршти језик, да може да говори са свима разним народима. Има људи који су тако радознали, па путују по целом свету, ал тих је мало Већина је задовољна кад узме какву корисну књигу у руку, па из ње чита шта су други људи по свету виђали, сазнали, забележили и описали. Ал давно је речено да боље виде своје очи него туђе.

Кад ја на прилику хоћу да видим шта је ова кућа, у којој је велика задруга, за се и за друге разним радом урадила, а ја ћу ти лепо изабрати једно zgodно место, па ћу ту да поређам прво шта су жене и девојке одгајале у башти и на њиви, шта су опреле, отеале, шта су произвеле за домаћи потрошак, шта ли за продају. За тим ћу позвати ораче и копаче да изнесу и они своју муку. Ако је који у кући водио бригу о стоци, о винограду, о шуми, позваћу и њега да и он покаже око чега се трудио. Кад скупим све што је та кућа урадила и израдила на гомилу а ја ћу то онда лепо да поређам и да изложим једно на прама другом. Кад сам приредио ту домаћу изложбу, онда могу јасно и на тенане да разгледим, шта је та кућа произвела, шта вреди то што је произвела, је ли произвела онолико колико јој треба, је ли онако као што ваља — једном речи та изложба ми је огледало рада те куће. Кад би који странац хтео да позна ту кућу а ја би га довео тој изложби и рекао бих му: „Ето ти рад те куће па сад суди!“ А тај туђ човек знаде, да се човек не суди по речи него по делу, па би из рада, из дела те куће судио, колико је та кућа напредна и берићетна.

Кад би сви радници што у једном месту раде, било да раде главом било руком, прибрани оно што су израдили на једно место и изложили сваком на разглед, онда би то била мештанска изложба. Кад би то учинили сви радници једне жупаније он-

да би то била жупанијска изложба, а када би то учинили сви раденици из једног предела н. пр. из Бачке, онда би то била изложба тога предела — бачка изложба. Бива да раденици једне врсте изложе своју израду и све алате и справе што припомажу њиховој изради, на пример ратари изложу оно што произведу, изложе врсте земље на којој су то произвели, изложе оруђа и алате којима су то произвели и отуд постане ратарска изложба. Бива и бивало је да се у престолном граду једне земље изложи све што се умом и руком произведу у тој земљи — и онда тако може да пресуди радиност у тој земљи, по тој земаљској изложби.

Данашњим даном разграно се рад по целом свету. Са поштом, телеграфом, бродовима и жељезницама дошли су народи близо један другоме и ударили су трговином у размену својих производа. Данас се тамиче народи не славом убојитог оружја, не проливањем крви, него се надмећу сваковрсним радом. Да се сазна и види напоредо колико је који народ, колико је која држава напредовала у том раду, приређују се од времена на време светске изложбе, на којима сваки народ свака држава изнесе огледало свога рада.

Таке светске изложбе од грдне су користи по свакога, јер су управо највећа школа у којој може човек за кратко време и на једном месту да изучи докле је свет дошао у своје раду и зајимању. Ученик је тој школи свако ко год дође у њу. Ту ће занатлија да сазна шта и како израђују његови другови у осталом свету, ту ће економ да позна чиме се служе остала браћа му у напредном обрађивању земље, ту ће учитељ да види како се школом образује остали свет, ту ће трговац да види чиме се све данас тргује. Једном речи човек сваке струке рада, може у светској изложби да проучи, докле је свет дотерао у тој струци рада. Но та изложба није корисна само онима, који дођу да је виде него је од грдне користи и онима, који је приреде, то јест који пошљу на ту изложбу своју израду. На изложби се стиче највише света и ту му је најбоља прилика, да покаже своју израду многима, па кад се пронађе да је валанана, ето ти му хиљадама, милионима наруџбине за његов посао из целога света.

Таке светске изложбе било је до сада у Лондону, у Паризу а ево је маја месеца и у Бечу. По самој спреми за ту изложбу даје се судити да ће бити огромна и до сад невиђена. У бечком „Пратеру“ (шуми) раде већ више од годину дана хиљадама људи те подижу зграде и здања у којима ће бити изложба. Све државе из Европе, Азије, Америке па и из Африке послаће на ту изложбу своје разне производе.

Међу зградама што су подигнуте за ту изложбу најогромније су индустријска палата за производе радиности, дворана за машине за разне машине

и стројеве, и здање за уметност за производе разних уметности и вештина.

Колика су та здања ево нека сваки суди по овоме. Индустријска палата има једно главно одељење (галерију) 905 метара дугачко а 25 метара широко, даље 16 упречних одељења од којих је сваки 15 метара широка а 70 дугачка. Између тих упречица стоје дворашта по 35 метара широка а 70 метара дугачка. Изнад тога здања диже се грдно кубе на 32 стуба а узвисило се више од 81 метара, те је много више но стеванова кула у Бечу и петрова црква у Риму. Околу кубета дали су се ходници, те је стога виса милина прегледати изложбу, цео Беч и околину. Та огромна зграда остаће и после изложбе као вечити спомен.

Дворана за машине дубока је 20 а дугачка је 785 метара. Између ње и индустријске палате стоји шумица у којој су подигнуте многе радионичке зграде. Имаде туда турских и мисирских грађевина с човек мни да је на истоку.

Источно од индустријске палате стоји треће грдно здање изложбе а то је здање за уметности. Има три велика одељка у којима ће бити изложене велике и мале слике, кипови и резотине.

Ван тога имају у том простору жељезничка станица, пошта и телеграфска станица, даље многе механе за пиво и јестиво.

Иза тога здања има велики простор за изложбу свију економских справа, за изложбу коња и друге стоке.

Није нам могуће описати појединце целу просторију за изложбу, него смо изнели само ову крупну слику, па по њојзи нека свако суди, како ће величанствено бити то место, на ком ће се радом својим таемичити сви народи на свету.

Изложба ће та трајати по године дана.

Који је год рад да употреби ову згодну прилику, да види и научи и оно што иначе нема прилике да види и научи, тај нека не жали овога лета пута до Беча. Наравно је да ће се ту стећи милиони људи из белог света, па ће бити и велика скупоћа, али Беч је велики а кад човек помисли да иде тамо ради поуке, онда му неће бити жао што ће мало више да потроши.

За оне који остану дома. описаће ту изложбу у знатнијем делу јој и наш лист.

С. В. П.

БЕЛЕШКЕ О СВАЧЕМУ.

18. Говећа куга. — Појави се прво на језику и на ногама говеда. Болно живинче мучно једе, слини, добије на језику, деснима и нешцу мехуриће. Немирно је, почне шепати, ноге му се почну дизати и трести и том приликом опазићеш мехуриће и мед папцима. Често се болест покаже и на вимену особито на брадавицама. Ова се куга шири зраком и ваздухом и дотицањем

Сваки ваља да пази да се здрава марва не дотиче болесне, да не прође близу ње. Она се преноси и сеном, пићом, и гнојем па и самим кожним одеом човека. Веле да ова болест иде и на другу живину а није не могуће да не пређе и на човека. Неки веле да за ову болест нема лека, него је најбоље ако се оболело марвинче утамани и закопа, и сва она марва што је с њим била у једној стаји. Неки пак препоручују овај лек. 1. за уста: скува се мекиња са мало меда и сирћета, пак се тим испирају уста у гочета. 2. За ноге: скувасе слеза па се тиме мажу ноге. 3. За виме: узме се сурутке и нешто ружиног меда па се тиме пере виме. За време лечења има стаја да буде чиста и изветрена, стеља добра, за храну је тада боља трава него сено а у воду сепомешају мекиње. Живинче се чува од те болести ако се не дотиче болесне марве, ако се храни умерено, али свежом раном, ако му се додаје шака соли и ако пије воде мекињом посуте. —

19. Рен. У многим нашим пределима расте рен сам од себе најрадије по виноградма где је иловаче и прнице и то обилато. Другде га саде по вртови. Земља у коју се сади рен приправља а овако: ваља је 2. стопе дубоко прокопати, струњеним говеђијим гнојем добро нагнојити и начинити по 5—6 стопа широке и повисоке греде па га косо садити по 1—2 стопе раздалеко. Рен се сади јер се расплођује кореном. Корен одреже се по 5—8 палаца дугачко и као гушчије перо дебело, те се тисне дубоко у земљу да му само главица вири напоље. Обичније сади се капицама, одреже се најме од дебела корена глава по палац ниско, те се ова капица усади у земљу. Ко хоће да му рен буде дебео, ваља да му око Ивања корен откопа, али да га не уздрма из положаја, те оставив само главни корен, да му подреже све остале прикоренке и жиле, да га опет пажљиво загрне а одрезане прикоренке може опет усадити. Ако уради тако неколико пута, биће рен много дељи него иначе. — Рен је не само за јело него и за лек. Натрвен рен је добар против главобоље, на кожу положен извлачи ватру као и слачица. Са вином поливен узимљу га против грчева у стомаку. Ако приеапљеш кап две ренова сока у млеко неће се згрушати. —

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

— У Н. Саду 23. фебр. Прошле се недеље време мучило, час пролетни дан, час опет захладни, ноћу по нешто мраза. Ратари су већ започели пролетни рад, усеви стоје свуда да не може бити боље, ако остане овако влажно а благо време потераће све у природи. Рапће је већ напушило, трава већ зелени. Дунавом су пошле лађе редовно.

У суботу је метнут и варадински мост, те је сада лакши саобраћај са Сремом.

Житна радња. Извањски тргови нису се ни прошле недеље поправили, у Енглеској и Француској је радња млака, у Белгији и Холанду је мало живља, на немачким трговима нивако да се учврсти. На пештанској нијаци је рана целе

недеље скакала а то са слабе довожње а испразњених магацина. Шенице је мало нуђено, веле да је мало има у земљи па се парни млинови обзиру и на другу страну. Прошле недеље куповани су већи товари руске шенице од Трста који дођу у Пешти на 7 ф. 80—90 н. говори се да претстоји живо куповање те руске шенице. Цена је скочила са 30 новч, и ипак је слабо нуђено. Прометнуто је целе недеље 90,000 цената. Цене су: 86 ф. по 7 ф. 80—90 н., 85 ф. 7 ф. 70—80 н., 84 ф. 7 ф. 60—70 н., 83 ф. 7 ф. 50—60 н., 82 ф. по 7 ф. 35—50 н., 81 ф. 7 ф. 20—35 н. Све по цолценти и за готово. — Узанс-шеница за пролеће такође је скакала у цени те је са 7 ф. 20 н. скочила на 7 ф. 50 н. а остала на 7 ф. 60 н. Нова узанс шеница за на јесен поскупила је са 10 нов. ма да усеви добро стоје и остала је на 5 ф. 70 н. новац а 5 фор. 72½ роба. Раж је плаћана са 15—20 нов. скупље но прошле недеље, продато је 15.000 меца остала је на 4 ф. 25—30 н. по 80 ф. и пролетна раж је имала је добре прође, плаћана је 4 ф. 40 н. остала је на 4 ф. 40 нов. 4 ф. 42½ роб. Јечам је тражен за шиваре, плаћан је са 30 н. скупље, промет 10,000 меца. Бележен је за млату 3 ф. 5—20 н. за храну 2 ф. 85—90 н. по 72 ф. Зоб је пала са 5 нов. остала јн на 1 ф. 65—75 н. по 50 ф. Бачка зоб за на пролеће држала се чврсто, бележена је 1 ф. 55 нов. 1 ф. 56 н. роб. Кукуруз је остао на старој цени, банатски по 3 ф. 50—55 нов. друге врсте по 3 ф. 45—50 нов. по цолценти. За лиферовање у мају—јуну плаћан је 3 ф. 65 н. остао на 3 ф. 60 н. 3 ф. 66 н. роб.

Радња са свињама. Цене су скочиле са ½ до 5 н. јер је бечки трг био нешто живљи. Бележене цене: селачке свиње са жељезнице 28½—29 н. сортиране из обора 29—30 н. штакле 29 н. експорт 30—32½. У Штајнбруку је 21 фебр. заостало 49,980 ком. свиња. Довоз: из дољње Угарске 5310 к., из Ердеља 470 к., из Србије 870 к., из Влашке 1360 к., са села 120 ком., свега дотерано 9210 к. Извоз: за горњу Угарску 120 к., за Беч 3600 к. аа Праг 320 к., преко Боденбаха 1490 ком., преко Одерберга 1000 к., за Пешту-Будим 1910 к., транзитом 300 к., одвезено свега 8740 преостаје дакле на плацу 50.450 ком. од којих 17,960 к., у акцијоним оборима. Рогате марве доведено је жељезницом 981 ком.

Радња са разним производима. Маст ко да чека бољу, цену, без бурета 32 ф. Американска по 30½ ф. Сланина варира од 28½ па до 32 фор. Лој слабо пролази по 29—30 фор. Шљиве се живо траже, продато је 1200—1500 босанских у бурету по 10¾—11½ ф. да је било лепше, била би скупља, јер је распродато што је било причувано. Пекмеза је мало на тргу, да га има добро би се плаћао, добра роба радо се плаћа са 14½ ф.

ШОДЛИСТАК.

КАО ШТО ЧЕСТО БИВА.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ ЖИВОТА.

од С. В. Поповића.

(Настављено.)

IV.

Ни смо истина балски обучени, али ћемо се провући у ону гомилу радознали гледалаца, што су се искупили само да виде први бал ове зимске сезоне у Б.

Сала није бог те пита како велика али је висока, мало је и „алајнсована“ да се не праша, а осветљена је онолико, колико је то могуће милијевим свећама. За музику веле да није особита. Неколико игара је већ одиграно, сала је прилично пуна. Играчи и играчице шетају средом, умацурани и запурени. Господичићи се превијају, госпојице одмахују лезезама њи-

хове ласкаве речи. Све бруји и зуји од силних комплимената. Господин Зувкић је јунак вечера. Он је аранжовао први „квадрил“ са Јелком испод руке. Сија се од пете до главе од блаженства. Други играчи му завиде, јер држе да је Јелка у њега заљубљена. Некима, који су већ претрпели прву ватру па спадају што но реч у „стару гарду“ није се измакло из очију, да је Јелка играла неколико игара све једно за другим са господарем Луком Дабићем. Дабић није играч од заната, ретко игра, јер човек већ није више тако млад, веле да му игра штоди и здрављу а и не приличи његовој збиљи. Кад Дабић игра и то неколико игара узастопце с једном играчицом, то већ нешто значи.

— Гле ти молим те Дабића — рећи ће Игња Врапчић — први калфа у највећој Б—ој болти. — Нисам га видео да је толико играо ни пре десет година. Њелавим људма не стоји добро кад цупкају око деце. —

— Знамо се — одговориће Пера Искрић трговац у миру, иначе савршени зналац свију варошких тајана. — Однога је ђаво. Жениће се. —

Шта? Зар и он? — рече Врапчић усплаирено.

— Не бој се соколе, остаје нас још двадесет и три грчке младожење. Ја и ти смо тек седми на реду. Он је међу првима. На њега је ред, што му је суђено, то мора бити — данас ил сутра. Боље вечерас него јесенас. Ал лукава је то звер, виш како је изабрао полетарушу. Ал алатура! Банка говори. Лука је мајстор! — гунђао је Пера.

— А где си то чуо Пера? Јел' ти то Лука казао? Нисам чуо да је купила „штафирунг“.

— Какав „штафирунг“ безјаче! Још није свршено, иначе би Зувкић већ попио три холбе мастила од дешперата. Он још и не сања. Његово голо господство мисли да ће фрајла Јелка за „беамтра“. Којешта! Таман момче за деверство. Оне чапљасте ноге и телеће лице па ручерде. Да је Метерник, па би му се познало, да је продавао саламу! — Апропо докле си ти дошао с твојом Аницом. Љубав је ту, ал не можеш с оцем да се удесиш око новаца. Ти би „бареса“ а он даје „после смрти.“ А момче?

Још Пера није ни довршио а Врапчић је умакао у гомилу шетача.

На клупама дуж дуварова целе сале седеле су госпође мамице и тетице. У сваком ћошку збило се неколико столица у тесно, ту је заседавао балски критички одбор женскиња. У оном десном ћошку седе најкомпетентније критичарке. Ту председава фрајла Перса, коју половина света зове „милостивом“, јер држи да је удовица, а друга половина зове је тетипом, јер се поноси што јој је род — ма и девете пећке жарило. Фрајла Перса је прави журнал. Није лепа ал је је „била“ лепа. Носи се укусно и брижљиво. Леђа су јој малко испуцана, није гурава, пре би реко да је малко настрана. Очи мале али сеју, усне танке

али фино узвијене. Зубићи су нови, јер нису први зуби. Ал језик — тај вреди! Управо кад је добро погледаш, изгледа онако танка, углађена, фина, сува — као чиков. Она пориче да икад икога оговара, сплетке не прави никад. Што се за њом говори, то је све измишљено. Свет јој завиди што је волу и потезу на све стране. Без ње нема друштва. Она га не приређује, али без њеног питања и савета не може се ништа, не сме се ништа приредити. Кога она узме на миндрос, тај нек се сели, пропао је, изгубљен је. Кад говори, говори тихо, реч јој је „у меду растворен шатвосер“. На баловима се сваки отима да седне до ње. Она не игра, не пази на игру, не гледа на одело, не чује шта се говори — али ипак зна све и сва. Чудна је сила и у фрајла Персе. Она дрма друштвом у Б. где год дође она је „прва персона.“

— Молим вас Персо рано! Јесте ли само видели, како је Рокса Булићева надувала ону кринолиментину као десетаку. Зар то приличи девојци, која нема ни две хиљаде шајна, рече госпођа Манда Роксићева. — Моја Милева стоји према њој као аковче. —

— А ваша Милева има четир хиљаде шајна, јелте прија Мандо — рећи ће фрајла Перса. Ил да, четир о прстену а још две после смрти. Не бојте се пријо, онака луца ће плести седе. А гле, те молим вас Луке, ко би се томе надао. Нема му стрицу још ни по године како је умрло. Та ономад је тек био парастос, а он већ игра. Ала му и стоји. Рашчупала бих га. Наследио је неку тричаву мангуру. Одерао је, окламао је цео свет, па мисли ко је он је. Часни га потро, како је обрастао у ону брадурину, хоће човек да сакрије гуче, да му се не виду. Да му је мало више у глави а мање у бради, не би му штодило. А Бога вам, какав је оно зубун у Пејићке; тешка свила али је избелила. И та Пејићка под старост бердо. Није тридесет година ишла на бал, па се, часни је потро, сад пред смрт прокицошила. Брат Макса ће јој зафалити. Њега не крену ни са сто волова. —

— Ал молим те Персо — рећи ће госпођа Јуца Штипићева. Како ти се допада Јелка? Фино девојче само да је добра партија. Да је покојна Радићка жива, био би леп пар људи, Јелка и доктор. Ал доктор је дрвењак.

— Мани ме доктора, сита сам га. Јелка је већ дигла нос, ал' добра је партија, доктор је луда а гоља. Новац иде на новац, не ће је Макса дати за голо господство, Зувкић се успропадао око ње. Нећеш се момче набрати меда. Ено се Мари казанцијиној опустила коса. А ко то тамо паде? Зувкић са Јецом. Несрећа матора за њега је валцер. — Наставиће се.

Р А З Н О.

Буре од 2000 акова, Загребачка управа граничарских шума наручила је у једног бачвара да пачини из винковачких дуга буре од 2000 акова, које ће се изложити на бечкој светској изложби. Бачвар добија дуге бесплатно а не плаћа ни подвоз

до Беча, али је дужан да намести то буре у изложби а за награду за његов посао и вештину остаје му буре после изложбе. Веле да ће ово буре бити ремеџ бачварскога посла.

Убиство у Мокрину. Прошлого месеца било је пред изасланим арадским судом у Сегедину суђење поради убиства мокринског становника и цркв-тутора Заке Лауша којим убиством су судски обеђени учитељ Никола Јанковић и поп Паја Поповић. Из страних листова дознајемо само то, да Јанковић признаје да је убио Лауша али са попом заједно а поп Паја одриче постојано да он незна ништа о целој тој ствари. Саопштићемо шта је пресуђено само док дознамо. —

Пола коњ пола крава. Неки Фијерш показује у Будиму два чудновишта од којих је једно полак крава а друго је коњ који нема ни једне длаке.

Стално мирисна башта. Ко хоће да му башта мирише се рана пролећа падо и у позну јесен нек поређа по њој тако биље и цвеће што цвати на изменце од пролећа до јесени. Већ испод снега мирише на пример љубичица и висбаба, затим долазе орлови нокти, јасмин, затим каранфил и ружа. Од ружиног мириса мирише башта чак и под црну јесен. Осим тога сади и негуј зумбул, ђурђиц, резеду а винову лозу, која тако исто мирише као и катанац, затим литвицу, бојје дрвце, коњски босиљак.

И животине се опију. Није човек једини, који воли да се кадкад слади — мамурлуком: то исто чине и неке животиње. Мачке наше једу и гризу корење од биљке, што се зове мацци на трава, а волу корен и од дупчица, и то чине не да се наједу, већ да се — опију. Свинче лоче киселину од вина. Неки Инглеџ научник прича, да слонове у Африци иду од стабла до стабла неке војке и миришући је опију се. И у Индији поду пићом слонове јака пића што се пеку од пиринца. Кад се ти слонове усиће, госа нихов покаже им тек боцу малу са тим пићем и они одмах крену и раде даље. Даде ли им госа у награду ту боцу да попију, онда су вам тек весели, заигравају се, играју се као дете, а очи им се светле од разиграности, неуспели пак госа да им принуди боцу, онда се једе, ричу и хоће и самог госу да убију. — И неки мајмуни пуше са таким вољом, да их је милина гледати па с тим пушењем опију па их тако похватају.

Просвета Јапану. Јапанска хоће да учини грдан корак у напред у нар. просвети. По плану, који је за то израђен по делиће се цео Јапан на 8 великих школ. округа у сваком ће бити по 1 универзитет и 32 виших средњих школа, у којима ће се у горњим разделима учити и страни језици. Под средњим школама стојаће 53,760 основних школа. У средњим школама плаћаће сваки ђак 10 фор. сребр. месечно а на универзитету 15 фор. сребр. школарине, 150 ученика са тих средњих школа плаћаће држава у Европи са стипендиом од 2000 фор. сребра, а 30 ученика са универзитета са 36000 фор. сребра, Даље ће издржавати 1500 ученика држава плаћајући им све и сва за њихов ужитак. У основној школи неће се учити страни језици али ће основа настави бити удешена по европском методу, за које су већ преведене најбоље књиге на јапански језик, а за учитеље, који ће настављати тим методом диже се учитељска школа. За министра просвете узеше држава Д. Нордтроша држ. инспектора американ. школа у Колектигугу.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

* У Панчеву је умро Јован Радосављевић иначе „Жана“. Био је ваљан трговац, уредан чиновник штедионице, добар родољуб и велики пријатељ деце. Погреб му је био сјајан. Сво Панчево оптратило га је до гроба. Лага му земља!

* У Н. Саду је умро Ђура Атанацковић, књиговођа „српске задруге за међусобно помагање и штедњу“ и економ. деловођа „српске народне задружне штампарије.“ Био је даровит човек. Својим знањем и ретком вредношћом, стекао је био за кратко време лепо имање, које је доцније расточио услед породичног потреса. Био је у Русији на Кавказу као руски чиновник. Спремао се да војује на Балкану за слободу српства. С том жељом легао је у гроб у најлепшем цвету жића свог, јер тек навршио беше 33-ћу годину. Вечна му памет!

* У Београду је забранила полиција предавања на селу у тамошњој читаоници. Пре неки дан у мал није изгорела „велика школа“ у којој су и народни музеј и библиотека.

* Др. Милетић је предлагао на сабору у Пешти, да се изашље један одбор, који ће извидити да ли су закључци српских сабора против закона, даље извидити радњу кр. комесара. Предлог му се није примио. За тим је питао министра Трефора зна ли он шта је кр. комесар радио са професором др. Миланом Ђорђевићем и са гимназијским патронатом и како ће то оправдати? Министар му још није одговорио.

* Угарски сабор одредио је 100,000 фор. у потпору православној цркви у Угарској. Од тих ће српска црква односно општине и свештенство у бачкој, будимској, темишварској и вршачкој дијецези добити свега 25,000 фор., остало је за Романе у Угарској и Ердељу. Том приликом рекао је министар Трефор да ће се на пролеће сазвати српски народни сабор.

* Администратор г. владика Грујић био је ономадне код краљ. комесара бар. Мајтењија.

* У Босни, у Сарајеву држе токорсе неку скупштину. Жив ми Тодор да се чини говор. —

* У Пешти се склопило друштво за помађаривање под именом „мађарски савез.“ У идућем броју показаћемо да су ова господа доцкан уранила.

НАША ПОШТА.

А л. Вас. у Сентандрији. Лист се шаље на то име али то није певац него економ, који се предплатио.

Ч и т. у Х и ђ о ш у. Заборавили сте на упућеници написати адресу, па с тога нисмо знали на кога да шаљемо лист.

ЧЛАНОВИМА

„СРПСКЕ НАР. ЗАДРУЖНЕ ШТАМПАРИЈЕ“ У Н. САДУ.

Управљајући одбор штампарије пристао је да нам одрачунава претплату оних чланова штампаријске дружине, који хоће да примају „Гл. Народа“ у име камате на своје акције — и ми смо услед тога послали све дојакошње бројеве листа свима онима који су лане и преклане примали у то име лист. Кад би сви чланови народне штампарије хтели тако да примају „Глас Народа“ онда би лист тиме био осигуран, те би могао излазити и с овим бројем претплатника. Молимо дакле ону господу која су бројеве листа примала, да нам јаве пристају ли на то примање листа. Свакога члана који нам не врати бројеве забележићемо да је вољан да га прима у име камате своје деонице.

Издавачка дружина „Гл. Народа.“

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Стеван В. Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду 1873.